

“1. Kanun'un 141. maddesinde bir kısım işlemler nedeniyle kişilerin maddi ve manevi tazminat isteyebilecekler hüküm altına alınmıştır. Ancak devamında tazminat davalarının ağır ceza mahkemelerinde görüleceği yönünde düzenleme yapıldığı görülmektedir.

2. Adli Mahkemelerinin görev ve yetkileri 5235 sayılı Kanunla düzeltilmiştir. Anılan Kanun'un Ceza Mahkemeleri'nin düzenlendiği İkinci Bölüm'de yer alan 12. maddesinde Ağır Ceza Mahkemelerinin görev alanı belirlenmiştir. Düzenleme incelendiğinde nitelikli suçların ağır ceza mahkemelerinin görev alanında bırakıldığı görülmektedir.

3. Kanun'un 141. maddesinde düzenlenen maddi ve manevi tazminata konu edilecek hukuka aykırılıkların ceza muhakemesi sırasında meydana gelebilecek aykırılıklar olduğu görülmektedir. Ancak işlemlerin hukuka aykırı olup olmadığı tespitinin ağır ceza mahkemelerince yapılmasının gerekliliği bulunmamaktadır. Pekala hukuk mahkemelerince de hukuki değerlendirme yapılabilecektir.

4. Görev ve yetki olarak hukuk davalarına bakmakla görevli olmayan ağır ceza mahkemeleri tazminat davalarının yürütülmesinde yeterli tecrübeye sahip olma konusunda zorluklar yaşayabilmektedir. Zira diğer davaların tamamı genel ve özel ceza hukuku kapsamında kalan suçlardır.

5. Tazminat davalarının ağır ceza mahkemelerinde görülmesi davacı ve davalı bakımından hak kaybına neden olabilecek haller oluşturmaktadır. Zira tazminat davalarında arabuluculuk müessesesi uygulanabilecek iken ağır ceza mahkemesinde görülmesi nedeniyle taraflar arasında uygulanamamaktadır.

6. Bununla birlikte tazminat davalarında 6100 sayılı Hukuk Muhakemesi Kanunu'nda yer alan hükümler uygulanmaktadır. Ağır ceza mahkemesinde, hukuk muhakemesi hükümlerinin uygulanması yargılama sürecinde ayrıca uyumsuzluk oluşturmaktadır. ,

7. İş yüzdeleri dikkate alındığında, günümüzde artan tazminat davalarının ağır ceza mahkemelerinin iş yükü üzerinde önemli bir baskı oluşturduğu ve asıl görevi olan nitelikli suçların yargılamalarına ayrılması gereken zaman ve çalışmayı engellemeye başladığı görülmektedir.

8. İtiraz konusu kurallardan "...Cumhuriyet Savcısı..." cümlesi de aynı gerekçelerle anayasaya aykırılık teşkil etmektedir. Zira asli görevi ceza soruşturması olan cumhuriyet savcılarının hukuk muhakemesinin uygulandığı tazminat davalarına ilişkin yeterli tecrübeye sahip olmama ihtimalleri vardır.

9. İtiraz konusu son kural, avukatlık ücretine getirilen sınırlamadır. Davacı veya davalı vekilleri adına hükmedilen vekalet ücretlerine hukuk mahkemelerinde görülen tazminat davalarından farklı olarak önemli ölçüde sınırlama getirildiği anlaşılmaktadır. Bu durum ise vekiller yönünden maddi kayba yol açmaktadır.

10. Mahkememizce anayasaya aykırılık kanaati ile itiraz yoluna başvuru kararını müteakip Kanun Koyucu'nun anılan maddeler üzerindeki değişiklik iradesinden haberdar olunmuş ve kanuni düzenlemenin içeriği beklenmiştir. Ancak 7499 sayılı Kanun'un 12 ve 13. maddeleri ile yapılan değişiklikler başvuruda bulunulan maddeler üzerinde bir etki doğurmamıştır.

11. Kanun'un 141. maddenin birinci fıkrasının (e), (f) ve (l) bentleri kapsamındaki istemler bakımından, 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanacağına dair yeni düzenleneme yapılmıştır. Ağır ceza mahkemelerinin görev alanına giren fıkralarla Tazminat Komisyonunun görev alanına bırakılan fıkralar arasında esaslı bir farklılık bulunmamaktadır. Dolayısıyla aynı konuda bir kısım işlemler Tazminat Komisyonuna bir kısım işlemler ise ağır ceza mahkemelerine bırakılmıştır.

12. 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'un 7. maddesinin dördüncü fıkrasında komisyonun kararlarına karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesine başvuruda bulunulabileceği düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere aynı nevideki hak ihlallerinin bir kısmı bölge idare mahkemelerinde diğer kısmı ise bölge adliye veya yargıtayda kanun yolu incelemesine tabi olacaktır. Yargı kolları arasındaki uygulama ve yaklaşım farklılıkları temel haklar yönünden eşitsizliklere yol açması mümkündür. Anlaşılması güç bir şekilde Kanun Koyucu temeli tazminat davası olan Kanun'un 141. maddesine dayanan taleplerin inceleme merciini tazminat davalarının görüldüğü hukuk mahkemelerine vermemektedir.

13. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

14. Bununla birlikte kanun koyucu, düzenlemeler yaparken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesiyle bağlıdır. Bu ilke ise elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik, başvuru önlemin ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, gereklilik başvuru önlemin ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını, orantılılık ise başvuru önlem ve ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir. Bir kurala uyulmaması nedeniyle kanun koyucu tarafından öngörülen yaptırım ile ulaşılmak istenen amaç arasında da ölçülülük ilkesi gereğince makul bir dengenin bulunması zorunludur.

15. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir." denilmektedir. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir

16. Anayasanın 142. maddesinde ise "Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir." hükmüne yer verilmiştir. Hukuk devletinde kanun koyucu, Anayasa'nın temel ilkelerine ve kurallarına bağlı kalmak koşuluyla, mahkemelerin görev ve yetkilerinin belirlenmesi konusunda takdir yetkisine sahiptir. Ancak bu takdir yetkisinin, Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının öngördüğü güvencelere aykırılık taşıması gerekir.

17. Adil yargılanma hakkının temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Mahkemeye erişim hakkı, hukuki bir uyuşmazlığın bu konuda karar verme yetkisine sahip bir mahkeme önüne götürülmesi hakkını da kapsar. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara

karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir. Yetkilendirilen mahkemenin dava konusuna vakıf, dava konusu ile ilişkili usul ve maddi hukuk kurallarını uygulamada tecrübeli ve birikim sahibi olması gerekmektedir.

18. Anayasa'nın "Kanuni hakim güvencesi" başlıklı 37. maddesinde, "Hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz. Bir kimseyi kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz." denilmiştir. Kanuni hakim güvencesi başlığı altında izah edildiği üzere kişi uyuşmazlık hakkında davasını görevli ve yetkili mahkemede görülmesini isteme hakkına sahiptir. Oysa itiraz konusu kurallar dikkate alındığında tazminat hukuku ve temelde hukuk usulü hakkında uygulama alanı ve yeteneği bulunmayan maddi ve manevi tazminat hakkında karar verme görevi farklı ağır ve nitelikli davalara bakma görevi olan ağır ceza mahkemelerine verilmiştir. Aynı neviden bir kısım hukuka aykırılıklar hakkında ise Tazminat komisyonu ve Ankara Bölge İdare Mahkemesi görevlendirilmiştir.

19. Yukarıda izah edilen nedenlerle, iptali istenen hükümlerin Anayasa'nın 2. , 37. ve 142. maddelerine aykırı olduğu kanaatine varılmıştır.

HÜKÜM

1-13. 12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Kanun'un 142. maddesinin 2. fıkrasının "...Ağır Ceza Mahkemesi'nde...en yakın Ağır Ceza Mahkemesi'nde" kısmının, aynı maddenin 8. fıkrasının "...Cumhuriyet Savcısı..."kısmının ve 9. fıkrasının 2. cümlesinin Anayasa'nın 2. 37. ve 142. maddelerine aykırı olduğu kanaatine varıldığından iptalleri istemiyle Anayasa'nın 152. maddesinin (1) numaralı fıkrası ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca itiraz yoluna başvurulmasına oy birliği ile karar verildi."